DE HERVORMER

Offisieel Orgaan van die Ned
Hervormde Kerk van Afrika.

HOOFREDAKTEUR :
Prof. Dr. S. P. ENGELBRECHT,
164, Lisdogan Laan,
Pretoria.

Administrateur van die Kerk:
die Heer J. H. JANSON,
Bus 1219, Pretoria.

INTEKENPRYS :
7/6 Per jaargang vooruitbetaalbaar.
Verskyn op die 1ste en 15de
van ieder maand.
Intekeningsgelde te stuur aan:
firma J. H. DE BUSSY,
Bus 460, Pretoria.

No. 20. PRETORIA, 15 April 1931. Jaargang XXII.

INHOUD

Die Hervormer 277
Offisieel 278
Kerklike Berigte 280
Feestrede 283
Feesviering te Rustenburg 286

DE·HERVORMER

PRETORIA, 1 Mei 1931.

Plaasruimte.

Reeds die vorige keer moes verskillende stukke oorstaan, omdat die Beskrywingspunte vir die Algemene Kerkvergadering soveel plek ingeneem het, en ook nou moet daar weer baie stukke oorstaan, waaronder 'n paar ingekome briewe, asook die vervolg van die stuk oor „Die Openbare Godsdiensoefening". Dit spyt die Redakteur, maar hy kan nie anders nie. Die feesrede van Ds. Brandt in verband met die tagtigjarige bestaan van die gemeente Rustenburg, as ook 'n uitvoerige verslag van die feesviering word gepubliseer, en dit neem ook nog al plaasruimte in. Die fees, wat in Rustenburg gevier is, was nie alleen 'n mylpaal in die geskiedenis van daardie gemeente nie, maar 'n mylpaal in die geskiedenis van die ganse Hervormde Kerk, en daarom wil ons die feesrede en die verslag nie laat oorstaan nie.

Dr. J. J. Strijdom.

Op 27 Maart j.l. is die heer J. J. Strijdom, wat te Pretoria in die teologie gestudeer het, waar hy in Desember 1927 sy B.D. graad behaal het en waarop hy in Januarie 1928 vir verdere studie naar Holland gegaan het, aan die Uniwersiteit van Leiden tot Doktor in die Godgeleerdheid gepromoveer op 'n proefskrif: „Een Studie over den samenhang en de betrekking van Barth tot Calvyn in den Philipperbrief". Sy Promotor was die bekende Nuw-Testamentikus, Prof. Dr. J. de Zwaan.

Hy is die eerste van diegene wat te Pretoria gestudeer het, wat die hoë onderskeiding te beurt geval het om die graad van Doktor in die Godgeleerdheid te behaal. Ons wens hom van harte geluk en spreek die wens uit, dat God hom tot 'n seën vir die kerk mag stel. Hy het met Mevrou Strydom Europa reeds verlaat, en binne 'n paar dae kan ons hom terug verwag. Nadat hy deur die Komm. v. d. Algemene Kerkvergadering toegelaat is, sal hy beroepbaar wees in enige gemeente van ons kerk.

Die Studerende Jeug.

Die Sinode van die Ned. Herv. of Geref. Kerk het besluite geneem insake die bearbeiding van die studerende jeug, wat 'n beskamende voorbeeld vir ons is. Meermale het ons al in „Die Hervormer" gewys hoe dat ons so goed as niks doen vir onse studerende jeug op die Uniwersiteite en Normaalskole. Hulle word geestelik verwaarloos, deurdat hulle nie bearbei word nie. Dit ontneem ons die reg om te kla oor die toenemende ongeloof, want die skuld daarvan lê by ons. Ons druk hier alleen die genome besluite van die Verenigde Sinode af, sonder om daar verder op in te gaan, daar die gebrek aan plaasruimte ons dit verhinder. Die besluite lui as volg:

(a) Aan die Sinodale Kommissie vir Bearbeiding van die Studerende Jeug word opgedra, om op elke wyse die geestelike lewe van die studente in die Universiteite, Kolleges en Normaal-Inrigtings te bevorder, en om by hulle 'n liefde vir die Kerk aan te kweek.

(b) Hierdie Kommissie sal in samewerking met verteenwoordigers van die Kommissie vir dieselfde doel benoem deur die N.G. Kerke in die O.V.S. en Natal optree as die Gefedereerde Kommissie vir Bearbeiding van die Studerende Jeug. Hierdie Kommissie bestaan uit ses lede, waarvan 3 die N.H. of Ger. Kerk verteenwoordig, 2 die Vrystaatse en 1 die Natalse Kerk.

(c) Die Gefedereerde Kommissie vir Bearbeiding van die Studerende Jeug sal tot bevordering van sy doel een of meer predikante of Kandidate tot die Heilige Diens, wat by hierdie Kerk gelegitimeer is, aanstel om te dien as arbeiders onder die Studerende Jeug.

(d) Die koste verbonde aan die werk van die Gefed. Kommissie vir Bearbeiding van die Studerende Jeug, t.w. koste van vergaderings, salaris en vasgestelde reiskoste van arbeiders en assuransie of pensioen vir arbeiders, word deur die drie genoemde Kerke gedra in die verhouding van 5,4 en 1 respektiewelik.

(e) Die Gefed. Kommissie sal vir enige vermeerdering van die getal arbeiders en van die jaarlikse uitgawes aan arbeiders, vooraf goedkeuring van die Sinodale Kommissies van die drie Kerke moet kry.

(f) Die arbeider(s) sal staan onder kerklike opsig van die Kerkraad en Ring waar hulle woon; hulle sal van tyd tot tyd in geval van verhuising aan die betrokke liggame kennis gee.

(g) Die werk van die arbeider(s) word bestier deur die Gefed. Kommissie, wat sal besluit omtrent die indeling van tyd tussen die verskillende Inrigtings, en wat, met die oog op beter toesig en advies, plaaslike Kommissies sal benoem.

(h) Voordat die arbeider(s) in 'n gemeente enige werk aanvaar, sal hulle die toestemming van die plaaslike Kerkraad daarvoor kry, om te voorkom dat daar inbreuk sal gemaak word op die werk van Kerkraad of predikant.

(i) Die arbeider(s) sal aan die begin van elke jaar verslag oor die werk van die afgelope jaar voorlê, vir beoordeling aan die Gefed. Kommissie.

(j) Die Sinodale Kommissie vir Bearbeiding van die Studerende Jeug doen in ooreenstemming met Art. 129 jaarliks verslag van die voortgang van die werk aan die Sinodale Kommissie, en in ooreenstemming met Art. 114 doen hulle volledig verslag aan die Sinode, met byvoeging in hierdie geval van verslae van die Gefed. Kommissie, en van die arbeider(s) en desverkiesende met hulle aanmerkings en aanbevelings daarop.

OFFISIEEL.

Die Aanstaande Algemene Kerkvergadering.

Binne kort, in hierdie maand, kom die Algemene Kerkvergadering weer byeen. Ons wil onse lesers langs hierdie weg opwek, om hierdie hoë Vergadering van ons Kerk steeds in die gebede te gedenk. God gee Sy Gees om die vergadering te lei, sodat die kerk mag opgebou word, die Koninkryk Gods mag kom, en Gods naam verheerlik mog word.

Gebed vir die Alg. Vergadering op Sondag, 17 Mei 1931.

Die Kommissie van die Alg. Kerkvergadering wil deur middel van „Die Hervormer" aan alle leraars en ouderlinge van ons kerk vra om in hulle godsdiensoefening op Sondag, 17 Mei a.s., die Algemene Vergadering te gedenk in hulle gebede en Gods leiding af te smeek by die werksaamhede tot seën vir ons Kerk.

> „Zoo de Here het huis niet bouwt, te vergeefs arbeiden deszelfs bouwlieden daaraan, zoo de Here de stad niet bewaart, te vergeefs waakt de wachter."—Ps. 127:1.

A. J. Barger,
Skriba v/d. Komm. v/d. Alg. Kerkverg.

Agenda van die Algemene Vergadering.

Ongeveer half April is aan die skribas van die kerkrade drie gedrukte eksemplare van die Agenda van die Algemene Vergadering gestuur. Hierdie agenda's moet uitgedeel word aan die afgevaardigdes.

Ook is aan alle Professors, Predikante en Emeriti Predikante 'n eksemplaar gestuur.

Die lede van die Alg. Vergadering word aangeraai om hulle Kerkwet saam te bring. Dit sal die besprekings van die beskrywingspunte oor Wetswysigings gemakliker en vrugbaarder maak.

A. J. Barger,
Skriba v/d. Komm. v/d. Alg. Kerkvergadering.

Goedkope Reiskaarte na die Alg. Vergadering.

Aan die Skriba's van die Kerkrade in die Unie van Suidafrika is konsessievorms vir goedkope reiskaartjies na die Alg. Vergadering gestuur.

Hierdie vorms moet deur die Skriba's aan die afgevaardigdes gegee word. Die afgevaardigdes moet hierdie vorms behoorlik invul en dan kan hulle daarmee 'n goedkope reiskaartjie op die stasie kry.

As 'n primus-lid nie na die Vergadering kan gaan nie, moet hy die konsessie vorm vir sy sekundus afgee.

Die Algemene Bestuurder van Spoorweë het die volgende bepalings gemaak:

Afgevaardigdes, wat van die goedkope reiskaartjies gebruik maak, mag nie eerder dan Maandag, 18 Mei, op Pretoria aankom nie. Hulle moet oor die kortste pad reis of die, wat die gerieflikste aansluiting verskaf. Die terugreis moet voltooi wees teen middernag op 8 Junie 1931.

Die konsessievorms kan nie gebruik word nie op die Goewernement se Padmotordienste nie. Op die Padmotors moet dus volle prys betaal word.

Predikante kan op die gewone manier konsessiekaartjies ontvang op vertoon van hulle identifikasiekaarte.

Skriba's van Kerkrade, wat nog nie die konsessievorms ontvang het nie, word versoek dadelik berig te stuur aan ondergetekende.

A. J. Barger,
Skriba v/d. Komm. v/d. Alg. Kerkvergadering.
Middelburg, Tvl.

Losieshuise.

Hieronder volg 'n paar adresse, waar mens plek kan bespreek:

Residensie Hotel, 185 Schoemanstraat, 11/6 per dag (£3.3.0 per week).

Polley's Transvaal Hotel, Pretoriusstraat, 15/- per dag.

Central Private Hotel, 221 Schoemanstraat, 8/- enkel kamer, 14/- dubbelkamer per dag.

Eendracht Losieshuis, 125 Vermeulenstraat, 7/6 per dag.

Ulundi Privaat Hotel, 250 Schoemanstraat, 10/- per dag, £2.10.0 per week.

Van Niekerks Losieshuis, 251 Jacob Mare Straat, £2.10.0 vir 10 dae.

Edelweiss Lodge (Mevr. Taute), Schoeman Straat (by die Brug), 7/- per dag, £2.5.0 per week.

Kiesers Privaat Hotel (teenoor Residensie Hotel), 8/- per dag, £2 per week.

New Grand Hotel, Pretorius Straat, 10/6 per dag, £3.3.0 per week.

„Inverleith" Losieshuis, 358 Pretorius Straat (naby die Ned. Herv. Kerk), 8/- per dag, volle losies, 1/- per maal vir predikante.

Ring van Lydenburg.

Die Ring van Lydenburg het haar derde sitting gehou te Bethal op Donderdag, 2 April, en volgende dae. Die sitting was korter as gewoonlik, maar tog het dit niks te wense oorgelaat nie.

Donderdagmôre, om 10 uur, het die voorsitter Ds. Barger van Middelburg in die sierlike kerkgebou van die Bethalse gemeente die vergadering geopen. Die ernstige, indrukwekkende openingsrede was na aanleiding van Joh. 3:30: „Hij moet wassen, maar ik minder worden." Mooi is aangetoon hoe Johannes die Doper homself nie gesoek het nie, maar as vriend van die Bruidegom homself terug getrek het in die skaduwee van die Bruidegom. Soos Johannes moet ons onsself verloor, onsself prysgee om onsself te vind, te behou.

Soos die belangrykste punt van bespreking in 'n vorige vergadering rondom die gemeente van Piet Retief gedraai het, so het hierdie keer die vakatures in die middelpunt van die belangstelling gestaan. Deur die vergadering is dit uitgespreek dat twee predikante al die werk in die Ring onmoontlik goed kan doen, en die teleurstelling is uitgespreek dat sommige gemeentes nog nie tot beroep oorgegaan het nie. Daar is ook op gewys dat groter gemeentes profiteer van die predikante van kleiner gemeentes.

Twee voorstelle in verband met die herderloosheid van gemeentes, wat behoort te beroep, is aangeneem. Die eerste is, dat die Ringskommissie opdrag kry om, indien die toestand van herderloosheid binne drie maande nie verbeter nie, by die Algemene Kommissie aansoek te doen om hulp. Die twede voorstel is min of meer in dieselfde gees, n.l. dat die Ring op die vakante gemeentes 'n beroep doen om nie langer herderloos te bly nie en indien een van die betrokke gemeentes nie beroep nie, dan moet dit verwys word na die Algemene Kommissie.

Dit was die vergadering aangenaam om by monde van die Administrateur te verneem, dat geen gemeente van ons Ring 'n té groot bedrag aan die verskillende kerklike fondse skuld nie en daar is geen gemeente, wat haar skuld onaangeroerd laat nie.

Net soos verlede jaar het die vergadering weer die noodsaaklikheid van onderrig in die kerkgeskiedenis aan katgisante beklemtoon.

Die geldelike toestand van die gemeentes is nie sleg nie. Daar is wel skuld, maar nêrens te groot.

Die klag van vorige jare is herhaal n.l. gebrek aan belangstelling in die Sondagskool by baie ouers. Dis ook g'n wonder nie. Met twee predikante in dertien gemeentes kan nie intensief gewerk word nie.

Waar die leraars minder is, moet die brs. ouderlinge harder werk. Mog dit die geval wees.

J. M. Dreyer,
Skriba Ring van Lydenburg.

Goddefroy-Gedenksaalfonds.

Ontvang met dank:

per Jac. J. Reyneke van gemeente Roossenekal	£3	9	6
Per J. L. Enslin van dieselfde gemeente	2	0	0
Reeds verantwoord	181	12	3
Reeds toegesê	11	0	0
Totaal	£198	1	9

Dis byna £200! Dit moes byna £2000 wees! Daar ontbreek nog veel. Ook veel offervaardigheid. Kom, wie help nog meer? Moet Roossenekal baie gemeentes beskaam?

J. G. M. Dreyer, Penningmeester.

Oproep tot die 43ste Algemene Vergadering.

Aan die Kerkrade van die Ned. Hervormde Gemeentes van Afrika.

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het aan ondergetekende opdrag gegee om aan die gemeentes van die Ned. Hervormde Kerk bekend te maak, dat die drie en veertigste Algemene Vergadering, so die Here wil, gehou sal word in die Ned. Herv. Kerk te Pretoria op Dinsdag, 19 Mei 1931, n.m. 2.30 uur en volgende dae.

Beskrywingspunte vir behandeling op die Algemene Vergadering moet gestuur word aan die Skriba van die Algemene Kommissie voor die 19de Maart 1931—sien art. 22 Kerkwet.

Die afgevaardigdes moet hulle Geloofsbrief ingevul en geteken saambring. Behalwe die staande Leraar word uit elke Gemeente hoogstens twee Ouderlinge en een Diaken afgevaardig—sien art. 9 Kerkwet.

Elke Gemeente draag die koste van sy afgevaardigdes, sien art. 26 Kerkwet. Die Kerkrade word dringend versoek alleen afgevaardigdes te stuur, wat tot die end van die vergadering kan bly en ook te sorg dat hierdie afgevaardigdes voldoende geld het vir hulle reis en verblyfkoste.

Konsessie vorms vir goedkope reiskaarte op die Spoor sal in April aan die Skribas van die Kerkrade gestuur word. Hierdie vorms moet deur die afgevaardigdes behoorlik ingevul word en dan kan hulle met die vorm 'n goedkope reiskaart op die stasie kry.

Die Skriba van die Kommissie van die
Algemene Kerkvergadering:
A. J. Barger.

Middelburg (Tvl.), Desember 1930.

-De Wartburg-
Kerkelike Berichten

Waterval Boven.

Nagmaalsviering op 23 en 24 Mei. Die diens op Sondagaand, 24 Mei, op Machadodorp. Alles deur Ds. Joh. Dreyer.

Germiston.

As ons Dorkas Vereniging so biekie stil is, dan is dit nie juis 'n teken van agteruitgang of van verminderde ywer van die lede nie. Nee, hulle is nog net so vol moed soos altyd (niet teenstaande die sware tye). Die lede van ons Dorkas Vereniging (Primrose en Boksburg takke ingesluit) en ook susters uit die gemeente, is mense op wie jy kan staat maak, ek bewonder soms hulle moed en deursettings vermoë. Op ons maandelikse vergadering in begin Februarie het Mev. Kühn voorgestel om 'n Tiekieaand te hou. Sy het toe gesê dat sy huiwerig is om die voorstel te maak, omdat die driemaandelikse spesiale bydrae in begin Maart afgelewer moet word, en omdat die depressie ook so swaar druk, maar die lede was maar alweer gewillig om te organiseer vir so 'n aand, en op die 4de April is dit gehou in die Eendrag-saal. By die opening hiervan het Ds. Kühn die Burgemeester aan die publiek voorgestel, en na 'n paar woorde van bemoediging het hy (die Burgemeester) die funksie als geopen verklaar. Die verskillende tafels was voorsien met alles van die beste en dit was so smaakvol gerangskik, dat dit dadelik die aandag van die besoekers getref het, want in twee en 'n half uur se tyd was alles verkoop, en het dit die som van so wat £68 opgebreng. Met dankbaarheid kan ons getuig van hartelike samewerking van al die lede, en ondersteuning van die gemeente.

Die Munisipaliteit was so goed om weer vir ons 'n dag te gee vir straatkollekte, n.l. op die 28ste Maart. Die opbrengs hiervan was nie so bevredigend as dit die twee vorige jare was nie, toe die £36 en £31 respektiewelik opgebring het, die opbrings was so wat £18, die vermindering hiervan is toe te skrywe aan die depressie. Ons is die dames wat gekollekteer het, en ook die publiek, baie dank verskuldig vir die pragtige samewerking en ondersteuning. Die opbrengs van die straat-kollekte word uitsluitelik net aan arme en behoeftiges besteë. Al is ons nie instaat nie die arme van alles te voorsien, is dit tog vir ons 'n aangename voorreg om in dringende gevalle 'n helpende hand te kan uitreik. Ons vertrou dat die seën van die Heer op ons werk mag rus.

Germiston, Belanghebbende.
10 April 1931.

Potchefstroom.

Met dankbaarheid denken we aan de gezegende dagen van 4 en 5 Maart, onze jongste Avondmaalsviering. Ds. Strijdom heeft de gemeente zeer gesticht door zijn ernstige, boeiende prediking. Niet minder dan 65 lidmaten werden tot de gemeente toegevoegd na 'n katekisasie van twee weken. Grote ernst was bij sommigen te bespeuren. De Bazaar op Zaterdag heeft ongeveer £400 opgebracht, en bij de Gemeentevergadering is nog weer voor £140 getekend. De gemeente was zeer gewillig en de saamwerking was lieflik. De zusters verdienen grote lof voor de bekwame wijze waarop de Bazaar voorbereid was. De tafels zagen er prachtig uit. De Zondagschoolkinderen en de leden van de Christl. Jongelieden-Vereniging hebben allen saamgewerkt. De post van ouderling Scriba, al die tijd nog vakant van 't vertrek van de heer Koomans, is eindelik opgevuld door de heer A. R. Fleischack, Bus 64. Scribas gelieven kennis te nemen.

W. P. J. P.

Erasmus.

Op die 4de en 5de April het ons gemeente weer Nagmaal gevier. Die Opkoms was baie goed, sodat die groot kerkgebou met al die dienste vol was.

Ons konsulent, Ds. Barger, het al die dienste gelei.

Saterdagmôre het die Dorkas Vrouevereniging 'n basaartjie gehou, wat die mooie sommetjie van £110 ingebring het.

Met Voorbereidingsdiens het Sy Eerw. gespreek na aanleiding van die woorde: „Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn". Ons sien daar 'n Groot Koning; en 'n groot geloof by die moordenaar in die magtige koning. Daar is 69 nuwe lidmate tot die gemeente toegevoeg. Ook 'n ou broeder het teruggekom van een van die sektes, en is weer aangeneem.

Die aand was daar gemeentevergadering. Verskillende punte is afgehandel, en nuwe kerkraadslede gekies. Die gemeente het opdrag gegee om 'n leraar te beroep. Die Kerkraad het Ds. E. S. Mulder van Zwartruggens beroep. Met Nagmaalsdiens was die teks: „Maria!" „Rabbonni!" Die soekende Maria het haar Meester teruggevind, en nou eers voel sy tevrede.

Met dankseggingsdiens is daar 32 kinders gedoop. Sy Eerw. het gewys op die waarde van moederliefde vir haar kind, na aanleiding van die geskiedenis van die moeder van Moses. 'n Aandoenlike en treffende slotdiens had tot teks: „Ek weet, my Verlosser leef!" Onder die moeilikste, donkerste omstandighede moet ons ryk wees deur die geloof aan die lewende Verlosser. Die gemeente het hul konsulent leer waardeer en lief kry as die Verkondiger van die suiwere Evangelie met „geen onseker geklank".

J. G. G., Verslaggewer.

Witbank.

Op 11 en 12 April het die gemeente weer die voorreg gehad om Nagmaal te vier.

Die opkoms was baie goed want reeds van Woensdag af het waens begin te kom en Vrydag was die Kerkplein vol waens.

Vrydagaand het dit begin reën en een strook deur gereën tot Saterdagnag. Dit was dus nie al te plesierig in die tente nie, tog kon 'n mens 'n glimlag op elkeen se gesig bespeur; 'n sekere teken van blydskap en dankbaarheid vir die heerlike reëns. Ons had ook die voorreg om Ds. Oosthuizen van Heidelberg in ons midde te hê. Die gemeente en kerkraad het seker ook rede om hom dankbaar te wees vir sy oorkoms ,want sy preke was boeiend en ernstig en werd deur oud en jong geniet. Ook die preke van die plaaslike leraar Ds. A. J. Barger was indrukwekkend en ernstig.

Saterdagmiddag om 3 uur werd 36 nuwe lidmate aan die gemeente voorgestel.

Saterdagaand om 7.30 was daar Gemeentevergadering. Uit die finansiële verslag het geblyk dat daar nog 'n skuldjie op ons gemeente rus van £1000, wat tog maar 'n baie klein sommetjie is. Dit was baie bemoedigend om te sien hoe 'n goeie gees daar in die gemeente heers. Dit werd deur al die broeders gevoel dat die skuldjie te klein is om langer op ons gemeente te rus en om dit in die komende jaar klaar te betaal.

As ons oor 1930 terug kyk en in gedagte hou wat 'n swaar tyd ons deur gegaan het en sien dat daar nog £560 ingekom het as vrye gawes, buite lidmaatsbydrae, dan het ons seker veel stof tat dankbaarheid.

Daar werd ook 'n tafelkollekte gehou vir die Krugersdorp Weeshuis vir Wolkomberse vir die Winter.

Die mooi sommetjie van oor die £8 was baie gou in hande. Sondag middag werd aan 15 kindertjies die Heilige Doop bedien. Ons volgende Nagmaalsviering sal plaas vind D.V. die 4de Sondag in Oktober.

A. J. Bekker, Skriba.

Waterberg.

Die Gemeente van Waterberg het weer die eer en voorreg gehad, om gedurende die dae 10, 11 en 12 April fees te vier. Reeds vanaf Dinsdag, 7 April, het daar al waens op die plein gestaan, want die katkisasie-klas het toe alreeds begin.

Vrydagmiddag was Kerkraadsvergadering, terwyl Prof. Dr. Engelbrecht die aand in 'n stampvol saal 'n lesing oor Kerkgeskiedenis gegee het, wat hy ook met pragtige ligbeelde toegelig het. Dit was uiters interessant en leersaam gewees, want elkeen wat teenwoordig was, het dit baie geniet. Namens die Kerkraad en Gemeente dan ook ons hartelike dank aan Prof. Engelbrecht vir sy oorkoms en seer gewaardeerde lesing.

Saterdagoggend, nieteenstaande die ongunstige weer, het die Vroue-Vereniging hulle basaartjie gehou, waarmee hulle 'n bedraggie van plus-minus £54 ingesamel het en wat hulle op die Kerkskuldfonds afgedra het. Namens die Kerkraad ons hartelike dank aan Mev. Ds. van den Berg en haar bestuur vir hulle hulp en entoesiasme. Mag die ander susters in die gemeente hulle voorbeeld volg.

Die Voorbereidingsdiens werd gelei deur Proponent W. Huyzers. Sy rede was boeiend en leersaam. Terselfdertyd is ook deur ons herder en leraar 37 nuwe lidmate tot die gemeente toegevoeg. Die aand was gemeentevergadering.

Sondagoggend het Prof. Dr. Engelbrecht voor die gemeente opgetree. Sewe tafels werd bedien, waarvan die laaste alleen vir die nuwe lede was.

Die Nabetragtingsdiens werd deur Ds. J. J. Prinsloo waargeneem. Aan 19 kinders is die Heilige Doop deur Ds. v. d. Berg bedien.

Sondagaand het Ds. van den Berg die slotdiens gehou, en ook die gekose en herkose kerkraadslede bevestig.

Ons hartelike dank aan Prof. Engelbrecht, Ds. J. J. Prinsloo en Proponent Huyzers vir hulle oorkoms en hulp aan ons herder en leraar verleen. Mag hulle boodskappe en vermaninge ryklik vrugte dra!

Maandagoggend het die Ring van Rustenburg met sy werksaamhede alhier begin.

Ons volgende Nagmaal sal D.V. plaasvind die eerste Sondag in Julie.

S. J. Botha, Skriba.

Klerksdorp.

Met ons Nagmaalsviering 4 en 5 April was ons kerkgebou te klein om al die mense te bevat, want die opkoms was uitstekend goed.

Vrydagaand was die eerste diens, gelei deur Ds. Ennis. Die gemeente was bly om die ou kerkvader weer te hoor, en sy preek het 'n goeie indruk gemaak.

Saterdagmôre is die Basaar geopen deur Ds. Venter. Ieder een was verbaas om te sien hoe groot opoffering die susters gemaak het. Ons dank die susters ook nu andermaal weer vir die goeie werk. Opbrings Susters-Basaar was £97.4.2, en die Mans Basaar £123.12.11, totaal £220.17.1. Die twee afdelings van die O.V.staat die onder ons gemeente behoor sal hulle Basaar in die O.V.-staat hou 16 Mei e.k. Saterdag is 29 jonge mense voorgestel en Sondag 9 kinders gedoop. Die gemeente besit 228 kerkbeeste en dit is besluit op die gemeentevergadering dat die beeste wat van tyd tot tyd verkoop sal word, die opbrings daarvan nie meer vir algemene kerklike doeleindes gebruik sal word maar dat die geld op 'n afsonderlike rekening in die bank geplaas sal word vir Boufonds. As afgevaardigde na die Algemene Kerkvergadering is gekies ouderling Nico. J. Campher en S. T. van Vuren en as diaken O. v. Vuren.

Die gemeente het werklik met belangstelling na die preke van Ds. Venter geluister die seer uitstekend was.

Volgende Avondmaal die eerste Sondag in Julie e.k.

Nico. J. Campher, Skriba.

Bethal.

Die gemeente van Bethal had weer die voorreg om op 5de April Nagmaal te vier by welke geleentheid die Ring van Lydenburg hier sitting had. En wel op Donderdag en Vrydag, 2de en 3deApril. Daar Ds. Barger nie langer kon bly as tot Vrydag middag, het die Ds. ons toe Donderdagaand 'n boeiende preek gelewer oor die paar woorde: „Wat is waarheid?" Daar Ds. Dreyer geen verdere hulp kon kry moes hy verder alle dienste waarneem vanaf

Vrydagaand. Saterdag is 21 nuwe lidmate voorgestel. Sondag is 5 tafels bedien en aan 12 kinders is die Heilige Doop bedien. 9 Assestasies is afgelees. Daar ons distrik die begin van die week geseënd was met 'n deurdringende reën was die opkoms groot so dat ons kerkgronde versier was met 71 tente. Sondag was die kerk ook heeltemaal te klein om al die mense te bevat sodat sommige moes omdraai by die deur. Dit sal maak dat die gemeente verplig sal wees om gallerye intesit. Alhoewel ons 'n swaar tyd deurmaak het ons basaar die mooie som van £129 in kontant opgebring.

N. S. Grobler, ouderling.

Nebo.

Buitengewone Kerkraads-Vergadering gehou te Nebo op 28 Maart 1931, bygewoon deur brs. ouderlinge P. H. Ferreira, P. H. Lindeque, M. C. Botha, P. L. Zietsman en C. Engelbrecht, en brs. diakene P. D. Malan, J. C. Kruger, A. Jacobs, M. J. Pieterse en L. Ferreira.

Na aanleiding van 'n publikasie in „Die Hervormer" van 1ste Maart 1931, waarin heelwat belangstelling voor die dag gelê werd in sake Vroue-stemreg in die Ned. Herv. Kerk;

stel hierdie vergadering van bowe vermelde ouderlinge en diakens sig ten doel;

(a) Sy afkeur te kenne te gee teen invoer van Vrouestemreg in onse kerk;

(b) En word hierby eenparig geprotesteer teen nuwe metode in die Ned. Herv. Kerk van Afrika.

(c) En gee hierby ook te kenne dat, ingeval, Vrouestemreg deur gaan by die Algem. Kerkvergadering van 19e Mei 1931, en volgende daë; ons die selfde gedragslyn gaan volg as deur Bronkhorstspruit gevolg was gedurende die Algemene Kerkvergadering in 1885.

Hoewel ons onse waardering nie sterk genoeg kan uitspreek vir die goeie werk wat ons vroue gedaan het in die verleden en nog steeds doen, weet ons nieteenstaande, dat dit teen die gevoel van menig vrou in onse Kerk sal wees, haar stem in die kerk uit te oefen.

O Timotheus! bewaar het pand u toe betrouwd! 1. Tim. 6 vers 20.

Br. ouderling P. H. Lindeque, onse afgevaardigde na die Algem. Kerkvergadering van 19 Mei 1931, het op hierdie vergadering te Nebo, opdrag ontvang om protes te laat aanteken teen vroue-stemreg in die Ned. Herv. Kerk.

Ons bid die HoogEerw. Algem. Kerkvergadering van 19e Mei 1931 en volgende dae, seën van om Hoog toe.

Vir Kerkraad-vergadering,
D. D. van der Nest, Skriba.

Die Predikante-Vergadering.

Dis reeds weer 'n maand gelede, dat die Predikante-vergadering gehou is. Maar die aangename indrukke lê nog vars in die geheue van elkeen wat aanwesig was. Onder voorsitterskap van Ds. J. J. Prinsloo van Rustenburg het die samekoms 'n uiters prettige verloop gehad, en alle vergaderings was gekenmerk deur 'n waaragtig broederlike gees, en deur die gesindheid om ook by verskil van opienie mekaar te verstaan. Die vergadering was baie goed besoek; 18 lede was aanwesig. As ons verder bedenk, dat van 6 lede berig van verhindering ingekom is, en dat van 'n paar andere bekend was dat hulle nie aanwesig kon gewees het nie, dan mag ons sê, dat feitelik die hele predikantekring van ons kerk meegelewe het met hierdie byeenkoms. 'n Gelukkige teken!

Die wydingswoord van Prof. Greyvenstein aan die vooraand van die vergaderinge oor Jesaja 30:15: „In stilheid en vertrouwen zou uwe sterkte zijn; doch gij hebt niet gewild", het ons direk onder die indruk gebring van die heerlikheid en van die swaarte van ons roeping; die heerlikheid, want voor die aangesig Gods word die sterk karakters gevorm, en die vertroue is die enig waarlik Godsdienstige lewenshouding; die swaarte, want vir die aangesig Gods kan 'n mens slegs deur sterwe behoude word. Dit was goed, dat ook baie van ons studente die aand aanwesig was.

Die volgende oggend, Woensdag, 18 Maart, is die huishoudelike vergadering gehou, waarna Ds. Brandt 'n lesing gegee het oor Professor J. H. Gunning, die merkwaardige profetiese persoonlikheid, wat in die twede helfte van die vorige eeu so besonder groot invloed gehad het op Teologie en Godsdiens in Nederland. Veral om sy houding ten opsigte van die Modernisme aan die een kant en die Neo-Kalvinisme aan die ander kant, is Gunning so merkwaardig, en ook vir die Suid-Afrika van vandag van so uitnemende belang. Gelukkig is sy werke versamel in 'n uitgawe deur sy seun Dr. J. H. Gunning, J. H., sn., besorg en by Breedée, Rotterdam, verskene, sodat ieder van sy lewe en arbeid kan kennis neem. Dit was geestelik baie versterkend om deur die lesing van Ds. Brandt voor die geestelike edelman gestel te word. Die bespreking na die inleiding het laat sien, van hoeveel belang kennis van Gunning se standpunt vir die geestelike strominge onder ons kan wees.

In die middag het Ds. Joh. Dreyer van Ermelo 'n referaat gehou oor: „Ons aandeel in die skuld aan die geestelike toestand van ons dae." Hy het laat sien hoe groot die kloof was tussen die Kristendom soos dit in verskillende lande hom openbaar en die Kristus-gelykvormig wees, wat die feitelike roeping van die Kristen is. En so priester, so volk; die agteruitgang begin meestal by die voorgangers. Die kontak met die Bybel, die innerlike besinning in die binnekamer, en die gedronge word deur die liefde na Kristus tot 'n lewe na selfverloëning is voorwaardes vir verbetering. Die ernstige woord van verootmoediging het groot indruk gemaak; eers stadig aan het die bespreking los gekom, waarin nog skerper die geestelike toestand van ons dae ontleed is.

Op die aand van die dag het, na 'n gemeenskaplike maaltyd met dames, Professor Engelbrecht interessante ligbeelde vertoon oor Jerusalem en omgewing en andere plekke van die Heilige Land. Seker deur die ongunstige weersgesteldheid was die samekoms minder goed besoek.

Die Donderdagmôre was gewy aan praktiese vraagpunte en aan beskrywingspunte vir die a.s. Algemene Kerkvergadering. Die lesing van Professor Gemser oor die Hooglied was weens oorlading van die program op sy versoek geskrap. Ook hier het belangrike punte aan die orde gekom, soos die kwestie welke kerklike liggaam die toesig het oor die kerklike Professore; en wat 'n predikant se houding moet wees as hy gevra word vrede te kom stig tussen lede van sy gemeente. Ds. Oosthuizen van Heidelberg het 'n aantal beskrywingspunte vir die Algemene Kerkvergadering in bespreking gebreng. Viral oor die finansiële toestand van gemeentes en kerk het die tonge los gekom. Ook hier word die gevolge van die depressie sterk gevoel. 'n Ernstige bespreking het ten

slotte 'n drietal beskrywingspunte laat aanneem wat belangstellendes onder die beskrywingspunte van die Algemene Kerkvergadering sal kan vind.

Hierdie verslag skets maar die groot lyne; baie kleiner puntjies het die aandag van die vergadering gevra. Met die meeste voldoening kan mens op die verrigtinge terug sien, insover die goeie wil en ernstige strewe bemerk is om die vrae en moeilikhede van ons dae gesamelik en in broederlike verstandhouding onder die oë te sien en na 'n oplossing te soek. Waar Ds. Alers, deur verre afstand nie aanwesig kon wees nie, het ondergetekende as derde bestuurslid die sekretariaat waargeneem.

B. Gemser.

◆

FEESTREDE.

Uitgesproken door Ds. L. E. Brandt, Voorzitter van de Algemene Kerkvergadering, op Zaterdagavond, 4 April, in het Kerkgebouw te Rustenburg, bij de gelegenheid van de herdenking van het tagtigjarig bestaan der Gemeente.

> Psalm 77 vs. 12 en 13: „Ik zal de daden des Heeren gedenken, ja, ik zal gedenken Uwe wonderen van ouds her; En zal al Uwe werken betrachten, en van Uwe daden spreken."

Gemeente van Rustenburg,

Van mij wordt van avond verwacht, dat ik een feestrede in uw midden zal uitspreken, en ik meen, dat niet beter te kunnen doen dan door u een en ander te herinneren uit de oude geschiedenis van uw gemeente, naar aanleiding van het Psalmvers, dat ik tot text gekozen heb. Want wij gelooven, dat God is de God van de geschiedenis, die het leven van menschen en van volken bestuurt, maar bovenal, dat Hij is de Koning van Zijn kerk op aarde en dat Hij door Jezus Christus het lot van die kerk op aarde leidt. Als wij dus spreken over de kerkgeschiedenis, dan spreken wij over de daden des Heeren, Zijne wonderen en Zijne werken.

Er was een tijd en er zijn nu nog kringen, waar de menschen meenen, dat de kerk des Heeren beperkt is tot een bepaalde organisatie of genootschap onder een bepaald hoofd, zooals de Paus van Rome of onder een bepaalden naam, zooals Luthersch of Gereformeerd. Wij gelooven dat niet, maar wij erkennen met dankbaarheid de universaliteit van de Christelike kerk en haar catholiciteit en wij belijden van harte, dat de eenige toets is die van het geloof in het Hoofd der kerk Jezus Christus, den Eeniggeboren zoon van God, die gekomen is in deze wereld om zondaren zalig te maken. Wat betreft de kerk, leeren wij die als lichaam van Jezus Christus te erkennen, waar men Gods Woord recht predikt en de sacramenten bedient naar de instelling van Christus zooals onze Catechismus leert, en wat betreft de leden, houden wij ons aan het zegel dat ook gisteren avond door Prof. Engelbrecht is aangehaald: „De Heere kent degenen, die Zijne zijn", en „Een iegelijk, die den naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid".

Op dit zuivere standpunt hebben onze Voorouders gestaan en dat moeten wij in onze dagen met alle macht handhaven tegenover allerlei dwaalleer en toenemende ongerechtigheid en wereldsgezindheid, want waar de ongerechtigheid toeneemt, daar zal de liefde verkoelen, want daar wijkt de heilige God, die de liefde is en die geen gemeenschap kan hebben met de ongerechtigheid en de werken der duisternis.

Zooals u weet was de naam van de kerk in de Kaapkolonie voor 1842 „De Nederduitsche Hervormde Kerk", zooals ook in dien tijd de kerk in Holland genoemd werd.

In 1842 is bij een wetsherziening de naam van de Kaapsche Kerk veranderd in „Nederduitsch Gereformeerd".

Toen de Voortrekkers in Transvaal kwamen in 1836 was dus de naam van de Kerk, waartoe zij behoorden nog „Hervormd".

De eerste gemeente die in deze gewesten georganizeerd is, was te Potchefstroom en van daar uit is hier te Rustenburg te tweede gemeente afgesticht.

Rustenburg is aangelegd als een kerkplaats van de Hervormde Kerk en is eerst in 1864 of 65 aan de Regeering overgegeven onder bepaling dat het Goevernement de helft der koopsom van elk verkocht erf aan den Kerkeraad zou afstaan en wanneer het erven uitgaf, ook een gelijk getal aan de Nederduitsche Hervormde Kerk zou toekennen.

In 1850 is hier voor de eerste maal een kerkviering gehouden, en wel onder leiding van de Vrijstaatsche Predikant Ds. Andrew Murray, omdat in Transvaal toen nog geen enkele predikant was. U heeft in „De Hervormer" van 15 Maart gelezen welke leden tegenwoordig waren in de vergadering van den Kerkeraad, die gehouden is op 18 November 1850. In die eerste vergadering is reeds gesproken over bijdragen tot onderhoud van een Leeraar. In 1851 werd Ds. Andrew Murray naar Transvaal beroepen, maar bedankte. In April en Mei 1852 is ook gesproken over Zoutpansberg, en er werden twee afgevaardigden gezonden naar Potchefstroom, om te beraadslagen omtrent de voorziening in de geestelijke behoeften van de menschen in Transvaal. Nadat herhaaldelijk predikanten uit de Kaapkolonie beroepen waren, doch steeds bedankt hadden, werd weer naar Holland geschreven, en in 1853 is Ds. Dirk van der Hoff in Transvaal gearriveerd uit Holland, door toedoen van Professor Lauts, en in Augustus 1853 heeft hij voor het eerst de kerkeraadsvergadering hier gepresideerd. Er is toen reeds besloten gelden te verzamelen voor het bouwen van een pastorie.

De houding van den Kerkeraad tegenover de Kaapsche Synode blijkt duidelijk o.a. uit drie besluiten. In de Kerkeraadsvergadering 27 April 1851, waarvan Ds. Andrew Murray van Bloemfontein de Voorzitter was en zijn broeder Ds. John Murray van Burgersdorp, Kaapkolonie, de Scriba, werd door Ds. Andrew Murray voorgesteld om een ouderling te benoemen om de gemeente in de Transgariesche Ring te vertegenwoordigen. De Kerkeraad besloot echter om dat om politieke redenen niet te doen. De Transgariepsche Ring omvatte de Vrijstaatsche gemeenten, en daar de Vrijstaat toen evenals de Kaapkolonie tot het Britsche gebied behoorde, wilde men noch onder de Kaapsche Synode noch onder de Transgariepsche Ring, die onder de Kaapsche Synode stond, behooren. In 1855 was er weer een verzoek ingekomen van Ds. Andrew Murray om deel te nemen aan de Transgariepsche Ringsvergadering te Winburg, maar ook nu weigerde de Kerkeraad, en er werd geantwoord, „dat wij niet weten, wat wij te Winburg zouden te maken hebben; zulke uitnoodigingen zijn vruchteloos." In 1856 zijn door Di. Neethling en Louw, met voorbijgaan van de kerkeraad, op een rondreis kinderen gedoopt en lidmaten aangenomen. De namen zijn aan den Kerkeraad gezonden met verzoek die in te schrijven. Hierover wordt besloten: „In „overweging genomen, dat door bovengenoemde „heeren predikanten de ouders dier kinderen en lidmaten beschouwd worden zich daarmede onder het „gezag der Kaapsche Sinode verbonden hebben, zoo „wordt besloten, die namen niet op te nemen in de „kerkelijke registers alhier, dan alleen onder de volgende voorwaarden, namelijk indien zij de volgende „verklaring onderteekenen:

„Wij ondergeteekenden, die onze kinderen hebben laten doopen of tot lidmaten zijn aangenomen „door de heeren Predikanten Neethling en Louw bij „hunne laatste rondreize door deze republiek willen „door deze handelwijze van onze zijde niet beschouwd worden onder het gezag der Kaapsche Sinode te behooren; integendeel verklaren wij te behooren tot de Nederduitsche Gereformeerde Kerk in „de Zuid Afrikaansche republiek, die staat onder „haar eigen kerkelijk gezag, vrij en onafhankelijk „buiten het gezag der Kaapsche Sinode."

„Als deze verklaring onderteekend is en in handen van den Leeraar D. van der Hoff gesteld is, „zullen de namen in de kerkelijke registers bovengenoemd worden opgenomen."

De Heer D. Kruger, 'n Oom van de latere President Kruger, werd belast met bovengenoemde verklaring ter onderteekening rond te rijden.

Hoe streng de Voortrekkers waren tegen alle onzedelijkheid blijkt uit een besluit genomen in September 1857, n.l.: „Besloten om een onecht kind, dat „onecht zijnde den 20sten Januarie 1856 gedoopt is „uit het doopboek te schrappen en zijn naam in een „afzonderlik doopregister, dat hiertoe aangelegd „moet worden, zal worden opgeteekend."

Er wordt in de notulen van deze jaren meermalen gesproken van een persoon, die benoemd wordt als „dominé" tegen een zeker salaris, en een rijksdaalder van elk paar dat in deze gemeente trouwt.

Hiermee wordt bedoeld de Voorlezer, die ook moest zorgen voor de geregelde afkondiging van de huwelijksgeboden.

In Augustus 1858 zijn de gevoelens van de Gemeente opgenomen over het beroepen van een vasten leeraar uit Holland. Ds. van der Hoff was wel predikant ook van Rustenburg, samen met Potchefstroom, doch had zijn vaste woning te Potchefstroom. De meesten waren er dan ook voor om te beroepen, slechts enkelen waren tegen, maar het heeft geduurd tot 21 April 1861 toen Ds. G. W. Smits, die dat beroep had aangenomen, hier door Ds. van der Hoff bevestigd kon worden.

Intusschen zijn in Augustus 1858 eenige brieven in den Kerkeraad voorgelezen, behelzende de tijding, dat de Eerwaarde Heer Postma, leeraar der Chr. Afgescheiden Geref. Kerk in Nederland hierheen zou komen. Naar aanleiding daarvan is het volgende besluit genomen:

„Na het bekendmaken der brieven heeft bovengen. Kerkeraad van Rustenburg aanzoek ontvangen „van de H.H. Ph. Snyman en St. J. Kruger, beide oud „Kerkeraadsleden en voorstaanders en borg van een „gedeelte der gemeente Rustenburg, benevens van „nog eenige andere menschen, elders woonachtig, „allen menschen, die gaarne een leeraar in hun midden wenschen te zien, die de Evang. gezangen niet „zingt. En aangezien genoemde voorstanders van „oordeel zijn en de hoop koesteren, dat bovengenoemde afgevaardigde leeraar uit de afgescheiden „Geref. Kerk in het Koninkrijk der Nederl. aan hun „verlangen zal voldoen, zoo hebben zij aanzoek gedaan bij den Eerw. Kerkeraad van Rustenburg om „met hen zamen te werken in het verkrijgen van genoemden leeraar. Ten gevolge van dit aanzoek „heeft de Kerkeraad bovengen. besloten om aan hun „verlangen te voldoen onder de volgende voorwaarden:

„De Leeraar, die als afgevaardigde bovengemeld komt, zal zich onderwerpen aan 'slands grondwet en wel bepaaldelijk aan de Art. 9, 20 en 23;

„2e: Hij zal zijn dienstwerk in de gemeente niet „mogen aanvaarden voor en aleer Zijn Eerw. verschenen is voor eene algemene Kerkvergadering uit „de onderscheidene gemeenten der Z.A. Rep. die „gerechtigd zal zijn, genoemde leeraar in het stuk „der geloofsbelijdenis te onderzoeken.

„3e: De voorstanders en borgen zullen zorg „dragen genoemden leeraar op hun kosten van Natal „te doen afhalen, en zoo Zijn Eerw. niet beantwoordt „aan het verlangen dat bovengenoemde voorstanders van hem verwachten, dat zij dan ook verplicht „zullen zijn, genoemden leeraar, zoo hij zulks verkiest, wederom kosteloos terug te brengen vanwaar „zij hem hebben afgehaald".

De genoemde artikelen 9, 20 en 23 van de Grondwet hebben als volgt geluid:

Art 9: „Het volk wil geene gelykstelling van gekleurden met blanke ingezetenen toestaan, noch in „Kerk, noch in staat."

Art. 20: „Het volk wil zijne Nederduitsch Hervormde Godsdienstleer, zooals deze in de jaren 1618 „en 1619 door de Synode te Dordrecht is vastgesteld, „in hare grondbeginselen blijven behouden, en de „Nederduitsch-Hervormde Kerk zal de Kerk van den „Staat zijn."

Art. 23: „Het volk erkent geen ander kerkelijk „gezag dan dat, wat door de Kerkeraden zijner Nederduitsch-Hervormde gemeenten is of wordt goedgekeurd, aangenomen en vastgesteld, volgens Art. „20."

De komst van Ds. Postma had de Afscheiding en de stichting van de Gereformeerde Kerk ten gevolge.

In 1860 ontvangt de Gemeente een Nachtmaalservies present van den Heer Wm. Robinson, 'n broer van de later bekende Sir Joseph Robinson. In die zelfde vergadering wordt het volgende protest opgetrokken om aan den Uitvoerenden Raad van de Republiek gezonden te worden:

„Geeft met verschuldigden eerbied te kennen „ondergeteekende Kerkeraad van de Nederduitsch „Hervormde gemeente te Rustenburg, dat het dorp „Rustenburg aangelegd en gekocht is door den Kerkeraad van voornoemde gemeente onder verscheidene bepalingen en voorwaarden onder anderen „dat geen andere Kerk dan de „Nederduitsch Hervormde Kerk alhier zou gebouwd worden — dat „geen kantien of iets van dien aard zou toegelaten „worden — met één woord dat het dorp Rustenburg „oorspronkelijk is aangelegd als een Kerkplaats voor „de Nederduitsch Hervormde gemeente."

Na nog aangehaald te hebben, dat zonder verlof van den Kerkeraad erven in het dorp verkocht zijn, wordt geprotesteerd tegen het oprichten in de onmiddelijke nabijheid van de kerk van een „kerk en „pastorie door eenige menschen, die zich, onder leiding van Ds. Postma tot een kerk geconstitueerd „hebben onder den naam van de gereformeerde kerk „in de Z.A. Rep." Hiertegen wordt te bescherming van de hoge Overheid gevraagd.

Nadat nog in 1860 te vergeefs een beroep was uitgebracht op Ds. A. J. Begemann wordt in Januarie 1861 D. Viljoen gehuurd voor £30 om Ds. G. W. Smits in Natal te gaan halen, en op 22 April 1861 is hij dan ook tegenwoordig in de vergadering van den Kerkeraad te Rustenburg. Van nu af begint de ontwikkeling van de Gemeente onder haar eigen herder en leeraar. Het spreekt wel van zelf,, dat ook toen nog niet alles dadelijk voorspoedig gegaan is. Er waren vele moeilijkheden te overwinnen. De Kerk was bouwvallig geworden en er moest een bouwcommissie benoemd worden om te werken voor een nieuwe kerk, maar het heeft nog jaren geduurd voordat die Kerk gereed was. Eerst in October 1869 is het nieuwe kerkgebouw van den Heer C. G. Bodenstein in ontvangst genomen namens de bouwcommissie.

Van April tot December 1863 was Ds. Smits naar de Kaap op verlof wegens ziekte.

Er was op bijna elke vergadering van den Kerkeraad een verkiezing noodig, om dat een of andere broeder bedankte, en de Kerkeraad in dien tijd zelf de open plaatsen opvulde.

Ds. Smits heeft niet altijd zijn salaris op tijd ontvangen, hoewel hem dat door de Regeering moest worden uitbetaald, aangezien hij als predikant van de staatskerk een staatsambtenaar was. Eens lezen wij, dat hij aanvraag doet voor salaris van 28 April 1863 tot 28 Januarie 1864, en op 1 October 1864 vraagt hij aan den kerkeraad hulp omdat zijn salaris achter is van 28 Juli 1863 tot 1 October 1864, „derwijl het Gouvernement tot hiertoe zich niet in staat „bevindt hetzelve te geven." De Kerkeraad geeft een voorschot uit de Kerkekas en de armbeurs. Een eigenaardig geval heeft zich in die dagen voorgedaan.

Een zekere man wordt beschuldigd een kind te hebben laten doopen zonder doopgetuigen, terwijl later gebleken was, dat hij en zijn vrouw geen lidmaten waren. Hij heeft ook een verkeerden naam opgegeven van zijn vrouw, en geeft als reden daarvoor op, dat de menschen zeggen, dat de kinderen van haar vader ongedoopt zijn.

De Kerkeraad komt na rijp beraad tot het volgende besluit: „De Heer . . . . wordt veroordeeld voor „den 24sten December 1864 een doopvader en doopmoeder op te geven voor zijn kind, gedoopt den 4den „September 1864 en bij die gelegenheid een stuk te

„teekenen, waarbij genoemde Heer . . . . zich verbindt, het kind aan de Doopgetuigen af te geven, „indien genoemde Heer . . . . en zijn vrouw voor October Nachtmaal 1865 zich niet aanmelden om lidmaten te worden.”

Ik heb niet in de Notulen gevonden of deze persoon en zijn vrouw hun kind behouden of afgegeven hebben. Het was in ieder geval een radikaal besluit.

In verband met de verhouding tot de Kerk van Ds. Postma is het de moeite waard te herinneren, dat besloten werd door de Algemene Kerkvergadering dat lidmaten van die Kerk, die terug wilden komen, zich moesten aanmelden bij den Kerkeraad, en opnieuw in het openbaar als lidmaten bevestigd moesten worden. In de Notulen komen dan ook meermale zulke gevallen ter sprake.

Ds. Smits heeft de Gemeente tot April 1886 bediend. Veel zou verhaald kunnen worden van de moeilike omstandigheden en van de gevaren waaronder hij arbeiden moest. Meer dan eens te midden van levensgevaar, zooals kafferoorlogen, volle rivieren waar hij door moest om de afgelegen kerkplaatsen te bereiken, roofdieren die het pad onveilig maakte, vooral wanneer hij in de openlucht moest overnachten, terwijl hij dan soms geen ander bed had dan het zadel van zijn paard. Na zijn emeritaat in 1886 heeft hij nog meermalen dienst gedaan, totdat Ds. Goddefroy als konsulent kon optreden.

Het zou ons te lang ophouden en het is ook niet wenschelijk om te veel integaan op de geschiedenis van de latere jaren. Deze enkele bijzonderheden uit de oude geschiedenis zijn om u aan te toonen hoe de gemeente is gesticht en zich ontwikkeld heeft.

De kerk was altijd een van de belangrijkste dingen in het leven van onze voorouders en zij heeft een voornamen invloed uitgeoefend op de ontwikkeling van de elkander opvolgende geslachten.

Wij gedenken met dankbaarheid de groote daden des Heeren, die door een zonderlinge genade daartoe gebruikt den dienst van menschen en de Evangeliebediening in stand houdt.

Moge dit woord u, Broeders en Zusters, aanmoedigen, om standvastig te blijven; uw kerk, de gemeente, die op een na de oudste is in Transvaal, getrouw te ondersteunen. Wij mogen met gepast zelfrespect onze plaats innemen in het kerkelijke leven van ons volk en bidden om den zegen des Heeren op den arbeid van de verschillende Evangelie predikers, die hier gearbeid hebben. God bouwe de gemeente van Rustenburg tot een sieraad voor de geheele kerk en een parel aan de Kroon van den Heere Jezus Christus.

FEESVIERING TE RUSTENBURG.

Die 4de April was vir die Ned. Hervormde Gemeente van Rustenburg 'n grote dag. Dit was die viering van die tagtigjarige bestaan van die twede Voortrekkersgemeente in die Transvaal en 'n plegtigheid in verband met die nuwe opskrif op die hoeksteen, wat op versoek van die Voortrekkers deur Ds. G. W. Smits op 2 Julie 1864 gelê is.

Jare gelede het Ds. Prinsloo reeds die saak aangeroer in die vergadering van kerkraad en gemeente en meegedeel dat hy verstaan dat daar in een van die kerk se hoeke 'n hoeksteen is, en dat die steen opgesoek en oopgemaak behoort te word. Die een nagmaal na die ander het virby gegaan en die saak het so gebly, totdat hy met die nagmaal in Oktober 1929 die volgende broeders daar aangeset het om te soek waar die hoeksteen is, n.l. die oud-ouderlinge J. L. Otto en H. P. J. de Beer (twee swaers en boesem vriende, deur Ds. Prinsloo altyd genoem David en Jonathan), ouderling G. F. T. Pistorius en broeder W. Robbertse. Hulle was vroegtydig by die kerk en had anders tog niks te doen. Dit het toen geblyk, dat die steen nie *op* die fundament maar *in* die fundament lager dan die vloer was. In die loop van die 67 jaar het daar soveel grond om die kerk gekom dat die fundament met hoeksteen en al heeltemal toegeraak het onder die grond. Aan verskillende kante van die kerk is die fundament oopgegraaf, want die een beweer die hoeksteen is hier en 'n ander wys weer êrens anders, tot eindelik 'n verbasend grote steen ontdek is op dieselfde plek, wat deur overlede ou broeder Manie van Staden aangewys is. Hy was een van die familie van Staden van Paardekraal, wat in 1864 die steen van Heksrivier af aangesleep het op 'n slee met 40 osse daarvoor. Die afstand is omtrent 6 myl en dit het hulle drie dae geneem. Dit is 'n sware klip. Hy is 7 vt. 2 dm. x 2 vt. 7 dm. x 2 vt.

Bo in die steen is gate gekap deur oorlede broeder Robert Young. Bo op die gate is mooi plat klippe, wat dien as deksels. Een van die deksels op die hoek is afgehaal en daarin is 'n botteltjie gevind waarin seker wyn was. Die oumense sê, daar is nog 'n ander bottel met geld en dokumente in die steen. Maar die dik swaar muur is op die hoeksteen gebou en daarom het die feeskommissie nie hierdie bottel ook uitgehaal nie uit vrees dat die muur kan sak. Eers 'n jaar nadat die broeders Otto de Beer, Pistorius en Robbertse gesoek het naar die steen is 'n feeskommissie benoem, wat later uitgebrei is. Die lede van die hele feeskommissie was: Ds. J. J. Prinsloo, voorsitter, R. J. Botha, P. van Wyk, B. D. Mosterd, P. J. van Rensburg, J. Malan, F. Pistorius,

J. H. Joubert, E. Ehlers, J. Pistorius, R. Botha, P. S. J. van Rensburg (hierdie broeder is 'n seun van wyle die heer W. C. van Rensburg wat van 1863—1864 Staatspresident van die Suid-Afrikaanse Republiek was), W. Breet, J. v. d. Westhuizen, G. Basson, H. Botha, G. Robbetze, J. J. Robbetze, N. Basson, A. W. J. van Rensburg, G. v. R. Els, H. Esterhuizen, W. Esterhuisen, P. Esterhuisen, W. van Greunen, J. van Deventer, C. Pistorius, M. J. Schoeman, J. Verster, W. v. d. Neut, J. L. Otto, L. Kruger, M. C. Barnard, H. Hatting, H. v. d. Westhuizen, P. Breet, J. H. L. Kock, N. Combrink, J. Esterhuisen, P. F. de Villiers, C. Schroeder, G. Robbetze, N. J. S. Steenekamp, J. J. Botha.

Die kommissie het sy eerste vergadering gehou op 31 Januarie 1931. Op die vergadering is 'n uitvoerende kommissie benoem, bestaande uit Ds. J. J. Prinsloo, oud. J. M. Mienie, skriba, en die brs. J. H. L. Kock, N. Combrink, J. S. Esterhuizen, A. W. J. v. Rensburg en kom. J. Verster. Op dieselfde vergadering het die feeskommissie besluit om die volgende opskrif op die steen uit te beitel:

Ned. Hervormde Kerk.
Hoeksteen, gelegd op 2 Juli 1864,
door Ds. G. W. Smits.
Deze gemeente is gesticht in het jaar onzes
Heeren 1850. Eben Haezer.
Opschrift, 4. 4. 31,
Ds. J. J. Prinsloo.

Ook is op die vergadering besluit om die volgende sprekers uit te nodig: Ds. J. van Belkum, Predikant van Rustenburg van 1891—1903; Ds. L. E. Brandt, Voorsitter van die Algemene Kerkvergadering; Prof. Dr. J. H. Greyvenstein, Prof. Dr. S. P. Engelbrecht, en Prof. Dr. B. Gemser. Gedurende die week voor die nagmaal en fees kon 'n mens al sien hoe die wind waai. Die waens het ingestroom, treine agtermekaar. Oud. A. W. J. v. Rensburg, wat oor die kinders moes sit, is naderhand aangestel deur die Predikant as laerkommandant om die waens op die plein reg te laat trek. Hy had sy hande vol. Die plein was naderhand ook vol. Die laerkommandant het getel tot 71 waens, maar toe kom die waens so vinnig in, dat hy nie meer kon by bly nie. Die plein was vol. Die waens is met hande teen mekaar gestoot. Die osse had geen plek en moes in die vendusiekrale.

Op Goeievrydagmôre het Ds. Prinsloo en Vrydagaand Prof. Engelbrecht voor die gemeente opgetree. Toe was die ruime kerkgebouw al vol tot in die laaste hoekie ook op die galerye. Vrydagaand na die kerk is daar 'n korte gemeentevergadering gehou, waar enkele besluite byna sonder diskussie op voorstel van die kerkraad geneem is. Wel 'n bewys van die vertroue wat die Gemeente stel in haar predikant en kerkraad.

Saterdagmôre om 10 uur het die mense in 'n groot menigte naar die Stadsaal toe gestroom, wat die Burgemeester, Mnr. Lucas, so goedgunstiglik die dag vir die feesviering afgestaan het, en waar Professor Dr. S. P. Engelbrecht 'n lesing met ligbeelde sou hou oor die ou geskiedenis. Die grote saal was stampvol. Oorals was dit beset, ook in die paadjies tussen die banke en langs die mure, en die flukse jongmense het banke aangedra uit die kerk en dit in die ruimte voor die verhoog geplaas, waar dit ook gou gou vol was. Die grote saal was te klein, en 'n menigte, viral jongmense, moes omdraai, waarop Ds. Prinsloo afgekondig het, dat Prof. Engelbrecht so vriendelik was om die hele lesing die middag om twee uur weer sou hou.

By die begin het Ds. Prinsloo Prof. Engelbrecht aan die vergadering voorgestel. Hy het gesê, hy wil Prof. Engelbrecht voorstel in die woorde van een van die Professore, n.l. Prof. Engelbrecht is die beste kenner van die Transvaalse geskiedenis in die hele wêreld. Hierop het Mevr. N. Combrink op die verhoog verskyn en gesê: „Ds. Prinsloo namens die susters bied ons U aan hierdie nuwe toga as 'n blyk van onse hoogagting vir U en onse waardering van U werk vir ons en onder ons. Ons hoop U sal nog lang gespaar word, solank dat U die toga nog in Rustenburg sal kan draag tot hy op is." Ds. Prinsloo was aangedaan. Hy bedank vir die grote eer en goeie wense. Hy vrees die mooie toga sal hom oorleef as hy solank hou as die eerste, wat hy van die Kerkraad van Standerton-Trichardsfontein ontvang het.

Hierop het Prof. Engelbrecht die woord geneem. Hy het nie by die begin van die geskiedenis van die gemeente begin nie, ook nie by die begin van die grote trek nie, maar by die aankoms van onse voorouers, die Hollandse koloniste, onder Jan van Riebeek in 1652, toe hulle hul aan die Kaap geplant het. Hy wys toen die eerste fort in Kaapstad, waar die eerte godsdiensoefening gehou is. Hy het ons gewys die eerste bladsy van die Kerkwet van die Ned. Herv. Kerk wat in die Kaap op die Algemene Vergadering neergelê is in 1824. Hy het gewys die portret van die bladsy van die notule van 1842 waar besluit is om die naam Hervormd te verander in Gereformeerd. Hy het ons portrette en tekeninge laat sien van komt. Genl. A. Pretorius, Pres. Kruger, Genl. Piet Joubert, Ds. v. d. Hoff, Ds. Smits, Ds. v. Belkum, Ds. Murray van die seilkerk, die ou pastorie, die kerkgebou soos hy eers gelyk het en baie ander. Dit was interessant van die begin tot die end en baie leersaam.

Om 2 uur het Prof. Engelbrecht weer begin in die Stadsaal om alles weer aan die jongmense te vertel en te laat sien. Die Stadsaal was weer stampvol. Die Voorbereidingsdiens het ook om 2 uur begin in die kerk. Die kinders en jongmense was in die Stadsaal, maar die kerk was tot oorlopens toe vol met meeste grootmense. Daar was 62 aannemelinge, waarvan een 'n ou vader van 78 jaar. Dit was 'n aandoenlike oomblik toen die Predikant hem afsonderlik toegespreek het.

Die Voorbereidingsdiens was so vroeg bepaal omdat die gemeente om half vyf sou saamkom by die hoeksteen. Die weer was pragtig. Die lug af en toe bewolk. Die ou Voortrekkerskerkgebou het sy heerlike skadu beskermend teen die sonnestrale oor die grote skaar van voortrekkerskinders gewerp, wat saamgestroom het van alle kante. Op die plek waar die Voortrekkers aanbid het, het hulle gekom om hulle dank te betaal. Alles was stil. Dit was plegtig. Op die aangesigte kon 'n mens blydskap en dankbaarheid lees. Die gemeente was in haar skik en dankbaar vir die erfstukke van die Voortrekkers — die kerk en die hoeksteen wat die voorgeslag hulle nagelaat het. By die twee duisend mense was teenwoordig. Ds. Prinsloo het op die verhoog verskyn en die menigte hartelik welkom geheet op hierdie feesdag van die gemeente, waarop sy haar tagtigjarige bestaan vier. Insonderheid het hy verwelkom Ds. van Belkum, Ds. Brandt, Prof. Dr. J. H. Greyvenstein, Prof. Dr. S. P. Engelbrecht, Ds. Kotze, Predikant en die ander afgevaardigde here D. Fouché, oudste ouderling, en M. Loots, oudste diaken, van die Geref. Gemeente, ouderling J. van Straten, B. du Toit en J. Lewies van die Ned. Herv. of Geref. Gemeente, ouderlinge Pienaar, van Jaarsveld en Schoeman van die Ned. Herv. Gem. Zwartruggens, die here Pentzhorn, Bakeberg en Kahl van die Duitse gemeente Kroondal, Mnr. Lucas, Burgemeester, wat tegelykertyd bedank is vir die vriendelike afstaan en die gebruik van die Stadsaal. Hierop het Ds. Prinsloo die volgende briewe en telegramme voorgelees:

Ds. W. P. J. Poën: „. . . de oudste Dochter van de Hervormde Kerk geeft aan de tweede oudste vandaag de hand, en biedt haar heil- en zegenwensen aan."

Ds. E. S. Mulder, voors. Kerkraad Zwartruggens: „Ons beste wense vir u feesviering."

Ds. D. F. Erasmus: „Mede namens my Kerkraad wens ek u 'n geseënde feesviering toe. Bring a.u.b. ons goeie wense oor aan u Kerkraad en Gemeente."

Ds. P. W. Ennis: „Het is eene gebeurtenis van groot belang ten uwent. Gods zegen bidde ik u en Gemeente toe.'

Ds. Jac. P. v. d. Berg: „U veel seën toewensende met die viering aldaar."

Ds. J. C. Cronje, voors. Kerkraad Ned. Herv. of Ger. Gem.: „Met dank erken ek die ontvangs van U brief van 24 Maart 1931, met die vriendelike uitnodiging na u feesviering. Dit spyt my egter om u te moet meld, dat my program so vol is met Kerkraadsvergaderinge as andersins dat ek nie een van u funksies kan bywoon nie. Dis egter moontlik dat onse Kerkraad verteenwoordig sal wees by sommige."

Ds. A. J. Barger, namens Kerkraad van Middelburg: „Moge dankbaarheid ons aller harte vervul as ons gedenk die weg waarin God ons Hervormde Kerk en die Gemeente van Rustenburg al die jare gelei het."

Ds. A. J. Barger, skriba v. d. Komm. v. d. Alg. Kerkverg.: „Ek sal u brief voor die Alg. Komm. lê by die volgende vergadering.'

J. von Zwietring, Pastor Deutsche Ev. Gemeinde Kroondal: „Der freundliche und barmherzige Gott segne Ihr Fest."

Familie Gert Oosthuizen, Geref. Gem.: „Ons hartelike gelukwense met die tagtigjarige bestaan van die Kerk. En ons wens hom nog alle seëns Gods toe vir die toekoms."

Duncan Linney, Insp. v. Skole: „Hartelike dank vir die uitnodiging tot die Feesviering van die tagtigjarige bestaan van die Ned. Herv. Gemeente. As omstandighede my toelaat sal ek teenwoordig wees."

J. Heystek, Sr.: „Ingesloten een klein geschenk voor gebruik uwer 80jarige feestviering der Ned. Herv. Kerk alhier."

Ds. Jac. P. v. d. Berg (Gem. Louis Trichardt): „Hartelik geluk met feesviering van u gemeente."

Eerwaarde Stegmann: „Ons wens U Gods seën met fees."

Prof. Dr. B. Gemser: „Heilwensen en hartelike groeten aan feestvierende gemeente. Gezegende feestdagen. Jammer door ziekte aan huis gebonden."

Ds. A. J. G. Oosthuizen: „Gods rykste segen ruste op die Gemeente en op hulle feesviering."

Gemeente Vereeniging: „Konsulent en Kerkraad wens U heil en seën op tagtigjarige viering."

Die Kerkraad van Losberg: „Die Gemeente van Losberg stuur groete en heilwense met feesviering."

Ring van Lydenburg en Kerkraad van Bethal: „Hartelik geluk met verjaarsdag. Gods seën toegewens."

Minister Grobler: „Hartelik dank vir vriendelike uitnodiging wat ek tot my spyt nie kan aanneem nie alreeds bestellings vir Saterdag gemaak. Wens U en

Gemeente Gods beste seën vir toekoms."

Ds Prinsloo laat toen sing Ps. 146:1 en daarop het Ds. van Belkum min of meer gespreek as volg: Toe ek die beroepsbrief naar Rustenburg in Holland ontvang het, het ek gesê dit is te ver en te onbekend ek gaan nie, maar toe ek briewe ontvang het uit Rustenburg en Zeerust het my vrou gesê: ons moet gaan. Ek het gegaan. Die reis was eers per boot, toe per trein en daarna per ossewa. Die laaste was baie ongewoon. Toe ek op Rustenburg kom mag ek nie die kerk en pastorie intrek nie. Dit was in besit van die Verenigde Gemeente en Ds. Hefer. Ek moes gaan woon in 'n huisie met grondvloer met mis gesmeer, wat baie vreemd was vir iemand wat pas uit Holland kom. Maar die familie Gert van der Westhuizen en andere het ons hartelik ontvang. Onder bokseile moes ons kerk hou. Dit het geduur totdat die Hof aan die Hervormde Gemeente sy regmatige eiendomme soos kerk, pastorie ens. teruggegee het.

Ds. Brandt het ongeveer as volg gespreek: Ds. Prinsloo en Gemeente van Rustenburg, ook as voorsitter van die Alg. Kerkvergadering wens ek u hartelik geluk met U 80ste verjaarsdag. As een gemeente fees vier dan verheug en verbly die hele kerk sig daaroor, wat ook blyk uit al die telegramme en briewe. Mag Rustenburg as een van die oudste gemeentes, die 2de oudste, 'n voorbeeld wees vir die ander en 'n sieraad in die Herv. Kerk, en soos van ouds 'n geestelike krag tot die bloei en ontwikkeling van die Afrikaanse volk en dat vele 'n geestelike seën mag ontvang in die gemeente.

Prof Dr. Greyvenstein kom aan die woord en sê: Ons kom hier om fees te vier, 'n fees van dankbare herinnering. Ons denk met dankbaarheid terug aan die werk wat in die afgelope tagtig jaar hier gedaan is deur die Predikante van der Hoff, Smits, van Belkum, Murray en Prinsloo. Ek lees hoe die familie van Staden van Paardekraal 3 dae lank met 40 osse die hoeksteen aangesleep het, 6 myl ver. Dit bewys die gees van opoffering en volharding vir hulle ideale. Dit is wat ons tref in die hele geskiedenis van die Voortrekkers. Dit pas ons om onse hoede af te haal vir hulle. Ons is hier besig om fundamente op te grawe. Ons roep die verlede op. Dit kan gevaarlik word vir ons, — want dit kan 'n oordeel oor ons uitspreek. Is dieselfde gees van die Voortrekkers vandag nog onder ons? Die Gemeente hoef hulle nie te skaam om aan die Hervormde Kerk te behoort nie, die kerk van daardie ou voorvaders. Hierdie fundament is gebou op 'n ander Fundament, die uiterste Hoeksteen Jesus Kristus. Hy moet die middelpunt van ons kerklike lewe wees. Gemeente vergeet dit nooit!

Hierna het Professor Engelbrecht min of meer die volgende gesê: Dit is 'n gedenkwaardige geleentheid. Byna 67 jaar gelede het hier by die hoeksteen ook 'n skare van mense gestaan, en my moeder het as 'n jong meisie tot daardie skare behoort. Later is sy hier getrou en haar eerste kinders is in hierdie kerkgebou gedoop. As dit vir my, wat betreklik 'n vreemdeling is in Rustenburg, sulk 'n dag van aandenking is, hoeveel te meer dan nie vir u nie, wat hier gebore is en opgegroei het, wie se ouers en voorouers hier gewoon het. Rustenburg was in die verlede 'n plek van betekenis. In 1850 is die Gemeente gestig en Generaal Andries Pretorius was as een van die stigters in die Gemeentebyeenkoms aanwesig, en Casper Kruger, die vader van die latere President Paul Kruger, was met die stigting een van die diakens. Kort hierop is die Kerk gebou, en Paul Kruger het as 'n jong man meegehelp om die Kerk te dek. Self het hy in latere jare vertel hoe bly hy was toe die dak op was, so bly, dat hy bo op die nok op sy kop gaan staan het, met die bene in die lug. Maar hy het ook sy spyt uitgedruk, dat hy hom op die dak van Godshuis so oneerbiedig gedraag het. Hier het die twee groot Boere Generaals Pretorius en Potgieter hulle in 1852 na 'n verwydering, deur misverstand veroorsaak, met mekaar versoen, met die geopende Bybel tussen hulle. Hier is in 1853 Ds. van

Suidelike Lewens Assosiasie
(Southern Life Association of Africa.)

SUIWER AFRIKAANS.

HEELTEMAL ONDERLING.

As ons die Premies en die Bonus-uitkering van 69 van die vernaamste Assuransie-Maatskappye bestudeer, dan is ons bonus gelyk aan £2.17.1 per jaar per £100.

Vraag om ons gesamentlike Versekering vir man en vrou,
betaalbaar by die dood van die eers sterwende.

Ons Onderwys-polisse is die beste vir die Opvoeding van U kind.

Skryf vir vol besonderhede aan
Bus 248. — Pretoria.

Fondse £5.500.000 alles in S.Afrika belê.

J. J. VAN GINKEL, Bestuurder.
Suidelike Lewens Gebou.

der Hoff offisieel deur die Vortrekkers as eerste predikant verwelkom en deur ouderling F. G. Wolmarans as predikant bevestig, toe die eerste Algemene Kerkvergadering van die Hervormde Kerk in Transvaal hier samegekom het. Hier is in 1858 die eerste Grondwet van die Republiek aangeneem. Ons sal nog veel meer kan noem. Rustenburg was in die ou dae 'n belangrike sentrum, en as Gemeente bevoorreg bowe die meeste gemeentes van onse Kerk, deur dat dit altyd 'n predikant had. In die langdurige vakature van 1886 tot 1891 het die emeritus predikant Ds. Smits hier gewoon en nog gewerk. Moeilik was dit in die ou dae. Temidde van die grootste ontberinge en beproewinge het die ou predikante hier gewerk, en Ds. van Belkum, die ou hoogbedaagde vader, wat in hierdie jaar 80 jaar sal word, kan ook nog daarvan getuig. Die Kerk het reg om veel van Rustenburg te verwag en naar hierdie Gemeente op te sien om leiding. Dit kan alleen gebeur, as Rustenburg getrou is, getrou aan die verlede, getrou aan sigself, getrou aan God; alleen as Rustenburg bou op die ewige Fundament Jesus Kristus. Laat die Gemeente sig by sulk 'n gewyde plegtigheid self ondersoek, en sig rekenskap van gevoelens gee, en sig afvra of sy 'n voorbeeld is vir die ander gemeentes. Mag die goeie uit die verlede as ideaal gestel word vir die toekoms.

Mnr. Lucas, die Burgemeester, neem die woord en sê in Engels: Ek wens die gemeente geluk. Mag die Gemeente voorspoedig wees met die werk wat gebou is op daardie hoeksteen van die Voortrekkers van 80 jaar gelede.

Ds. Prinsloo het dit in Afrikaans vertaal.

Oud. van Straten van de Ned. Herv. of Ger. Kerk sê: Ons breng die groete van ons kerk. Dit spyt ons dat Ds. Cronje nie teenwoordig kan wees nie. Ons wens U geluk met die fees. Die beste wens wat ik vir die Hervormde kerk het is, ek stel voor, dat ons die Hervormde kerk almal staande toesing: „Dat's Heeren zegen op U daal . . . (Ps. 134: 3). Die grote menigte staan op en sing dit uit volle bors.

Dit was indrukwekkend en plegtig.

Ds. Kotze van die Gereformeerde Gemeente, het ongeveer as volg gespreek: Namens die Geref. Kerkraad wens ek U hartelik geluk met die fees van die 80jarige bestaan van die Gemeente. Onder die bestel van Hogerhand is daar verskillende kerke in ons land. Die drie Hollandse kerke, waarvan die Hervormde Kerk die oudste is, het dieselfde belydenis al verskil hulle in die vorm van kerkregering. Die gelowiges uit al die Kerke behoort aan die een onsigbare kerk. Ons kan as broeders saam woon en werk soos nou die geval is, al behoort ons aan verskillende kerke. Ek wens Ds. Prinsloo met Kerkraad en Gemeente voorspoed en seën toe.

Hierop bedank Ds. Prinsloo die geagte sprekers almal hartelik vir die goeie wense aan die adres van die gemeente gerig, en vir die toesing van Ps. 134:3. Hy bedank ook die kinders en skoonkinders van overlede Ds. Smits en van Ds. van Belkum vir hulle vererende teenwoordigheid. Tenslotte versoek hy dat al diegene wat aangeneem is by die verskillende Predikante hulle hande sal opsteek. Ds. Prinsloo vra wie is aangeneem by hemself en 153 steek hulle hande op; by Ds. Murray: 107; by Ds. van Belkum 74; by Ds. Goddefroy 12; by Ds. Smits 57; by Ds. v. d. Hoff 5. Ds. Prinsloo vra wie was teenwoordig toen die hoeksteen gelê is en 6 steek hulle hande op, van hulle onthou ons br. W. S. van Staden, br. A. v. Staden, br. W. Esterhuizen, wed. de Beer Wevedeen, wed. van Eck Koperfontein, en wed. Esterhuizen. Hierop het die menigte opgewek uiteengegaan, om klaar te maak vir die Feesrede wat deur Ds. Brandt dieselfde aand om 7.30 sou uitgespreek word.

Die feesrede verskyn elders en is van historiese betekenis. Die Kerkraad was radeloos met die menigte en grote aantalle moes teleurgestel omdraai omdat alles stampvol was.

Sondagmôre met die Avondmaalsviering het Prof. Greyvenstein 'n indrukwekkende rede uitgespreek.

Saterdagmiddag het Ds. Brandt weer voor die gemeente opgetree met 'n leersame en stigtelike woord, terwyl Ds. Prinsloo aan 50 kinders die Heilige Doop bedien het.

Sondag aand het Prof. Engelbrecht weer 'n ernstig en op die feesviering toepaslike woord tot die gemeente gerig in die slotdiens.

Ons wil hier nog opmerk dat vyf kinders van Ds. Smits die feesviering meegemaak het, twee dogters wat tot die Gemeente behoort, en twee seuns en een dogter wat van elders spesiaal vir die fees oorgekom het, een van hulle het spesiaal uit die Kaapkolonie hierheen gekom. Van Ds. van Belkum was een seun en een dogter aanwesig, die dogter het ook van elders gekom, en van Ds. Murray was daar 'n dogter.

VERLOWING.

ISIE LINDEQUE

van Fochville en

MATHYS LABUSCHAGNE

van Mooimeisiesfontein, Standerton, maak aan familie en vriende bekend dat hulle verloof is.